

Šuma i šuma.

Napisao A. Leustek šumar grada Zagreba.

Čudan naslov! Što smatramo gospodarstvenom šumom proizlazi već iz puke i suhe definicije, da ovakova šuma ima jedinu svrhu odbacivati vlasniku što veću korist. No šuma je još i ukras okolice u užem, a i čitave zemlje u širem smislu. Tim drugim pojmom šume, ne ispuštajući ali iz vida i strogu stručnu definiciju, obrađuje novija literatura o šumi, a to je estetika šume. Držim da je izraz »novija literatura« mala pogreška, jer zbilski se o tome počelo raspravljati i pisati već 1823. (Krause u svom djelu: Die Wissenschaft von der Landverschönerkunde), već za noviju mislim da rečem, da se estetikom šume bave u novije vrijeme više pisaca i to oni, koji u šumi rade sa potpunim razumjevanjem, ne gledajuć u njoj lih samo neku glavnicu i s njom skopčane kamate, ali niti ne okrnjujuć principe gospodarstvene šume.

Udobnost koju nam pruža u šumskom gospodarstvu gospodarenje sa velikim sastojinama, djeluje na samu sliku šume, koja time dobiva jednu potpunoma monotonu boju, te je na užtrb ne samo ljepoti takve šume, već i samoj renti. Razlog je samo taj, što se niansiranju boniteta, uzmimo samo unutar jednog odjela, za volju pravilnih likova, koje nam propisuje uređenje šuma, ne posvećuje nikakova pažnja. Jednostavni propis taksatora, koji je sastavljen na temelju opažanja u samoj šumi u jednoj godini i možda i u kraće vrijeme, nije u stanju sve finese tla obuhvatiti, a možda da dotični iste ni ne shvati pravo, kako bi to naravi odgovalalo.

Sve rezultante, koje unutar jedne cjeline djeluju, obuhvatiti, nije jednostavan posao, a taj prema današnjem načinu gospodarenja imade za rezultat jednu osnovu šume sa skučenim njenim opisom sastojina i t. d. Imade mnogo slučajeva, gdje se slika sastojine jedne vrsti drveća neprestano mjenja, a ipak ju je uređivač uzeo radi jednoličnijeg posla kano jednu cjelinu. Time je već u drugoj ophodnji pokvario harmoniju, koju bi trebala da pruža šuma, i da nesvjesno u nama budi osjećaje udobnosti. Taj nam osjećaj u svim našim i ako ekstenzivno gospodarenim šumama manjka. Takova monotona šuma ne budi u čovjeku nikakav drugi osjećaj, doli osjećaj neke manjkavosti i nesklada, a još jedino što se u njoj vidi, jest rezultat jedne ophodnje — dobit.

To pak nije sva korist od šume, već šuma mora da bude u čitavoj svojoj biti u potpunom skladu s okolinom te istoj dati harmoničnu cjelinu, a kao takova će i na okolno stanovništvo proizvesti ljepši dojam.

Posve poimam, da naš narod ne vidi u šumi ništa drugo nego vrelo, na kome treba da zasiti svoj egoizam, on smatra šumu samo predmetom lukrativnim. Jedan krivi pojam slobode jeseni 1918. nam je to dokazao i poslovi taksatora su jednim mahom uništeni, a ostaju nam tek tužaljke na narod. Jedno pitanje: »A jesmo li mi narodu ikada dali druge nazore o pojmu šume?« — Nismo. Gospodarske osnove propisaše sječu, ne obazirujući se na navikle potrebe okolišnog naroda, n. p. na pašu; sjeklo se od reda, narod je to gledao i gutao gorko, jer mu je njegovo najmilije palo žrtvom iluzornog pojma racionalnog gospodarenja, njemu je zgoda slobode dobro došla i on je pokazao, da ono isto drži do šume kao i oni, koji imadu na umu čistu rentu, njemu je taj naš Rentenwirtschaft bio uzorom, te je upotrebio i iskoristio jedan psihološki momenat, kako je i gdje mogao. Primjerom smo mu prednjačili mi svi. On je bio naučan živjeti u šumi, te je uvidio, da njegove prave šume nestaje, pa zašto da se i on njome ne okoristi. Ne mogu opravdati nazor, da jedan objekt, koji treba da pruža svima korist i užitak, bude izrabljivan samo po pojedincima, no u tom poimanju prednjačili smo mi šumari, »die rationellen Forstwirte.«

Estetika šuma, tako omalovažena disciplina u šumarstvu, nastoji stvoriti sklad između čovjeka i šume, te pospješiti to zbliženje; nastoji pokazati, kakove ljepote pruža šuma, i kako da se već postojeći momenti u korist sklada i same šume izrabe. Iz navedenoga s pravom veli Dr. Mayr,¹ da je šumska estetika naravna reakcija prema nenaravnom unuficiranju sastojine i tla, a ja mu dodajem, da je kod nas konac godine 1918. pokazao posljedice nenaravnog podijeljenja i uživanja šume, a estetika želi to u buduće spriječiti.

Jedna na oko sasna neznatna okolnost vlada u našim šumama, da mi sva stara stabla znatnih dimenzija siječemo. Naši znameniti stari hrastici bit će tek spomen budućim naraštajima na slikama, dok bi male grupe ili pojedini individui

¹. Heinrich Mayr: Waldbau

tih gorostasa i uzora ljepote i razvoja; bili dostojan spomen naših šumskih gorostasa i služile ukrasom docnijoj šumi.

Salisch² govori o starim stablima, navođajući i Burckharda, da je najljepše, što šuma posjeduje — stara stabla i sastojine. Istina je doduše, da se stara sastojina mora jednoč posjeći, no, čuvajmo je gdje je rijetka pojava, dok s drugih obzira ne mora da se makne. Starcu Eremiti, koji svjedoči moć prirodne snage, nad kojim su prohujila stoljeća i čitave generacije sa svojim historijama, neka se prepusti njegovo mjesto, dok ga vihor ne skrši ili njegov posljednji list ne uvene. Tek nakon propasti njegove posadi mladu biljku u spomen i nasljedstvo mu. To poštovanje zvanih spram starine u šumi nebi jamačno ostalo osamljeno u struci, već bi to štovanje i nesvjesno prešlo na okolišni narod (kao što vidimo u petrinjskoj šumi, gdje narod na izletu dosta daleko ide kroz jednoličnu mladu šumu, da posjeti starca hrasta — sada već suhog Šukundjeda. O. u.)

U poglavlju „Waldpflege aus ästhetischen Gründen« zagovara Mayr gornje mišljenje, dodajući, da treba od gospodarstvene šume odcijepiti pojedine partije s osobito jakim stablima, podržavajući tim neku sličnost prašumi. Profesor dr. Conventi i dr. H. Klein zastupaju slična mišljenja o šumskim spomenicima. Ujedno navodi Mayr, da se svi ljubitelji prirode mogu da dive ljepoti i snazi šume, pravoj prašumi, koju su ostavili knezovi Schwarzenberg na brdu Kubany u Českoj.

Njemačka, Švedska, Norveška i Amerika pune su takih objekata. Svi zaštićuju svoje šumske gorostase, ostavljajući ih kao spomenike svojim pokoljenjima. Te su starine ujedno i dokaz prave nekadanje prirodne šume, u kojoj je unifikacija sastojine i tla bila potpuna, no koju smo u novo osnovanim šumama, u lovu za što većom rentom previdjeli.

Karl Gayer je ove svoje, ujedno i posljednje riječi, koje je za javnost pisao 1907. posvetio estetici šume: „Najbolje ćemo udovoljiti lijepoj skladnosti, čim ćemo savjesnije primjenjivat načela prirodnih zakona kod rukovanja šumom, jer samo zakoni prirode vode nas jedino k spoznaji istine, a tim i neprisiljenoj ljepoti.«

² Salisch: Forstästetik

Dokaz te skladnosti su nepobitno stari šumski spomenici, koje i hrvatska zemaljska vlada nastoji sačuvati, te je izdala naredbu broj 11051 — 910. o. za. u. p. : O sačuvanju remek djela prirode.
